

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXII.

V Ljubljani 21. velikega travna 1869.

List 21.

Vera in njeni nasprotniki.

(Dalje.)

IV.

Poprejšnjemu načelu v rodu je drugo, ki ima v današnjih časih veliko veljavo. Glasi se, da je Bog s srcem zadovoljen, in nobenega zunanjega češenja ne potrebuje, da zunanje reči bogočastja so posvetne in odveč, in Bog nikakoršnega dopadajenja nad našim vklanjanjem nima. — S poprejšnim načelom na to merijo, da bi vsako bogočastje odpravili, s tem pa hočejo zatreti saj zunanje bogočastje, za katero cerkev veliko skerb ima. Z unim vero neposredno, s tem pa posredno napadajo, in pa z veliko vspešnostjo in hudobijo.

1. Bog je s srcem zadovoljen, pravite, ne zmeni se za zunanje češenje. Veste pa tudi za gotovo, da je s srcem zadovoljen? Jaz nasprotno terdim, da nikakor ni le s srcem zadovoljen in vzrok temu je, ker ni mogoče njemu serca darovati, ako ne bi z zunanjimi deli, opravili in navadami tega naznanili. Ali se hočete tega prepričati? Dobro! Kaj je človek? On bistveno obstoji iz telesa in duše; ako dušo samo imate, je odstranjen duh; ako truplo vzamete — mrtva stvar je, oboje združeno je še le človek. Kako dela človek vsled te združbe? On dela s tisto močjo, ktera izhaja iz duše in telesa. Poskusite enkrat kako čutje v sercu obuditi, boste vidili, ali je mogoče na obrazu znamenja zatreti. Strahú ste bledi, veselja ukate, jeze se tresete, ljubezen se vam tisuč korakov deleč na obrazu bere, in ako si še toliko prizadevate tako čutje skriti, izdaste se z obnašanjem, dasiravno nar manj mislite. Kaj pomeni to, da telo in duša v stanu združenja tako roka v roko gresta, sta tako drug na drugega navezana, da zamoreta le združeno delavnost imeti? Ako se tedaj to v vsih naših delih vresniči, zakaj bi pa ravno v spolnovanju bogočastja res ne bilo? Ali imamo morebiti za posvetne reči drugo natoro, kakor pa za nebeške?

Pazite, taki samoglavci bi radi človeško natoro uničili, in iz nas modroslovce naredili ravno tako, kakor neki sodar, ki je hotel sod izčistiti, in je sod sežgal. Ako bi verh tega tudi mogoče bilo, in ako bi človek res vero samo v sercu gojiti zamogel, ali bi bilo to storiti dopuščeno? Nikakor ne! kajti bogočastje ni posameznih oseb reč, ampak celega društva, je dolžnost, ktere so vsi ljudje skupno prisiljeni se vdeleževati. Poglejmo enak zgled. Ako vladar ktero svojih dežel obišče, ali mar zadostuje, da mu vsak deržavljan za se svojo čast skazuje? Gotovo ne, temveč celo mesto ga „in corpore“ priznava ko svojega gospoda ter mu z očitnimi svečanostmi itd. vdanost skazuje, in zakaj vse to? Ker je vladar glava ne samo posameznih, ampak celega mesta, cele dežele. Bog pa ni samo Gospod posamez-

nih, on je Gospod in Stvarnik celega družinstva in ima pravico od svojih podložnih najviše častenje tirjati in sicer po zunanjem bogočastji. Kako se pa zamore vera skazovati brez zunanjih del? Rad bi vidil, kako bi ljudje delali, da se samo s serčnimi čutili združijo, kakor delajo angelji, ki zunanosti ne potrebujejo, da se razumejo. Morebiti je to lastnost tistih gospodov, ki imajo vero serca, in to jim damo; mi pa, ki smo revni Adamovi otroci, mi pa potrebujemo vere z zunanjimi deli združeno.

Da je temu res tako, zamore se vsakdo še na drugi način prepričati. Ako tacega človeka naletiš, ki z modroslovskim pogledom vero serca visoko povzdiguje, pelji ga za kratek čas na stran in stavi mu nekatere vprašanja. Dragi možak, reci mu prav z zaupanjem in na skrivnem, kako se ta vera serca, ki je po tvojih mislih tako popolna, in ktere globoko skrivnost ti zapopadeš, kako se ta vera v djani kaže? Ali jo v resnici spolnuješ? Ali jo pogosto spolnuješ, ali vsaj kterikrat? Povej mi vender, ali se kterikrat utopiš v skrivnostno globočino svojega serca, da se tako pred Bogom globoko ponižaš, ga za odpuščenje grehov prosiš, in terdni sklep storiš, ga nikdar več s kakim grehom ne razžaliti, z eno besedo, ali mu daruješ češčenje svojega velikega serca, ktero je, kakor praviš, edino kadilo, ktero smé edino na altarju boženstva goreti? Govori odkrito-serčno, povej resnico, ali delaš vse to, ali ne storiš nič tacega? Dragi bralec, na take vprašanja ti bo eden izmed tacih učenjakov stal, kakor bi bil iz megle padel, drugi te bo v veliki zadregi zmešano gledal, in zopet drugi, da ima poprej mir, ti bo kar si bodi zmešanega bevsnil. — Kaj pomeni to? hočem ti to skrivnost nekoliko pojasniti in razvozljati.

Vera serca, to se pravi vera brez zunanjih djani, to je nemogoča reč, in brezbožneži, ki jo hočejo v čast spraviti, vejo to tako dobro, kakor mi, torej se je poprijemajo kot zvijače. Dobro sprevidijo, da se ne dá vse bogočastje zatreti, in da bi tako zatiranje celó v očeh posvetnih ljudi, ki ne jemljejo takih reči posebno na tanko, se skazalo zelo velika nečast za človeka. Na drugi strani pa si s tem, da se človek k kakemu bogočastju spozná, naloži spolnovanje tega bogočastja, to pa je butara, ktere se hočejo znebiti; zavoljo tega pribežijo k nevidnemu bogočastju, kar je tako imenovana vera serca, in zagotavljajo, da to je edina in prava vera. Ker pa nihče v serce ne vidi, jim ni potreba nič drugega storiti, že ime zadostuje. Neki šaljivec je djal, da taki ljudje zato hlinijo natoro angeljev, da zamorejo brez strahovanja živina biti. Po takem načinu se odtegnejo očitnanju, da nimajo nobene vere, in bi jim potem ne bilo potreba s spolnovanjem vere se dolgočasiti; po takem načinu mislijo še celo dospeti do naslova „modroslovec“, akoravno slabeje živé kakor žival. Ali ni to prav lepa

iznajdba? V resnici prav lepa, le škoda za-nje, da ne morejo taki ljudje Boga, ki tudi v serce vidi, tako slepiti in nalagati, kakor ljudi.

Da je pa to pravo razlaganje te v naših dnéh tako visoko cenjene „vere serca“, zamore se tudi iz tega spoznati, ker taki ljudje, kadar iz kolobarja pridejo, včasih v ravno tako slabem načelu svojo misel natanko in razločno zinejo. Kaj mara Bog, pravijo, za naše slabo in revno češčenje, za naše verske djanja, kakošen dobiček zamore li od tega imeti? S temi besedami prodajajo prav očitno svojo skrivnost ter razkazujejo hudo pokvarjenost svojega serca, ker dajo spoznati, da nočejo nobene vere v djanji skazovati.

2. Bog ne potrebuje našega slabega in revnega češčenja in nima nikakoršnega dobička od tega, pravijo. To sami vemo, pa kaj sledi iz tega? Morebiti, da ga ne smemo častiti? Bog gotovo tega ne potrebuje, pa mi ljudje tega kervavo potrebujemo. Gotovo še nihče na svetu ni tako bedast in neumen bil, da bi bil vero zaradi tega priporočal, češ, da jo Bog potrebuje; to se že samo po sebi razume, da ta potreba velja nam. Mi smo stvari Božje, in sicer tako, da je vse v Božjih rokah, kar imamo in upamo, zaradi tega je vedna navezanost na njega neogiblivo potrebna, da od njega vse zadobimo, kar potrebujemo. Ako ne bi nas vsak trenutek podpiral in vzdrževal, morali bi hipoma v nič zginiti, ako ne bi nas vsak trenutek varoval, kolikokrat bi v nesrečo zabredli! Misli si, da mesec noče solncu v podložnosti biti, zaradi tega, ker solnce mesca ne potrebuje, kaj bi ti k temu rekel? Ti moraš odgovoriti in reči, sej ni v prid solncu ta podredenost, ampak v prid mescu, ker brez solнца je mesec v vedni temoti. Misli si na dalje, da ovca noče svojemu pastirju podložna biti iz ravno tistega vzroka, ker pastir je ne potrebuje. Ali ne boš taki neumni ovci rekel, da pastirja potrebuje, da brez pastirja ne vé kam na pašo, morala bi glada umreti, ali pa bi jo brez njegovega varstva volkovi raztergali.

Ravno tako, ker je Bog naš pravi oče, naša prava podpora; naša edina zvestoba, ker nas le Bog sam zamore do našega namena gotovo pripeljati, je nam nemogoče brez njega vse to doseči. Vsak trenutek moramo njegove družnje iskati, da nam vsaki čas svojo milost deli. Posebno jasno se vidi to gledé na grešnika. Bog nas ne potrebuje, ali pa ni res, da ga mi prav pogostokrat z grehi razžalimo? Ako je res, da mi pogostokrat prelomljemo zapoved, katero nam je dal, je tudi res, da smo zadolženi. Kdo torej ne sprevidi, da nam je prav v živo potrebno odpuščenje zadobiti, ako nočemo njegovemu maščevanju v roke priti? Sodnik gotovo ne potrebuje zatočenca, bogatin ne reveža, močni ne slabega; omahljivi in grešniki pa potrebujejo kterege, da jim pomaga in jih opira. Tako potrebujemo mi Boga, in moramo ga prav ponižno prositi, da svoje kazni od nas odverne, naše ponižanje sprejme in nam milost skaže. Nasprotnik! ali imaš prederznost še terditi, da Gospod našega češčenja ne potrebuje?

Tudi, ako bi Boga ne potrebovali, ali bi bili od dolžnosti oproščeni, mu svoje češčenje darovati? Ne! Bog ima do našega češčenja pravico in sicer tako bistveno, neomejlivo in neodstranljivo pravico, da se je ne more znebiti, da bi ne nehal Bog biti. Ali je mogoče, da bi oče vso svojo očetovsko čast in veljavo od sebe vergel in svojemu sinu dovolil, da ga zaničuje, tepe in ž njim hudo dela? Tako bi se oskrunile svete natorne postave. Ali je mogoče, da bi bil mož s prešestvom svoje žene porazumljen? To bi bilo ostudno. Ali zamore kralj svojo lastnost kot vladar tako znižati, da bi vso oblast v roke svojih podložnih izročil? To bi bila pre-

kucija vsega družbinskega reda. Ako bi pa tudi vsi imenovani od svojih pravic odstopili, Bog od svojih ne more odstopiti. On zamore stvari ne vstvariti, ko jih je pa vstvaril, ne more nič družega, kakor jih k sebi napeljevati, ker ne more nehati biti njihov prvi vzrok in zadnji namen. Če bi tedaj tudi njega ne potrebovali, moral bi vender od nas bogočastje tirjati, ker on ne more nehati Bog, mi pa ne moremo nehati stvari biti.

To premišljevanje me napeljuje na drugi nič manj jasen razlog. Ako bi tudi kdaj mogoče bilo, da bi Bog prepovedal ga častiti, moliti in mu častenje darovati, morali bi vender to storiti, ker nam je vera z bogočastjem potrebna. Se čudiš morebiti nad temi besedami?

Ako bi Bog luči prepovedal, ne svetiti, ognju ne goreti, vodi ne močiti, vetru ne pihati, drevju ne vej, listja, cvetja in sadú roditi itd., ako bi Bog vsaki teh stvari njeno delovanje vzel, kaj bi odgovorile te bitja? Gotovo nič družega ne kakor, da bi ravno tako dobro bilo, ako bi jih Bog popolnoma vničil, kajti kar so, so le oziroma na njihno delovanje, ako se jim pa delovanje vzame, so nepotrebne in odveč.

Ravno to je človek oziroma na Boga. Človek ima pamet, ki je vstvarjena, da Boga spoznava, ima serce, da ga ljubi; kakor je drevo vstvarjeno, da sad rodi in ptica, da v zraku plava. Um ni nikdar miren, in serce ni zadovoljno, dokler do Boga ne pride. Ako se tedaj človeku vera z bogočastjem vzame, kar je edina vez, ki ga na Boga veže, je človek razrušen in ni več človek. Vsak lahko sprevidi, v kako veliki zmotnjavi so tisti, ki mislijo, Bog jih je vere oprostil.

Nič še nisem omenil o krivici, katero taki ljudje božji dobroti delajo, za-se bi pa neskončno ljubezen in nezmerno službo tirjali, ako bi mogoče bilo. Marsikaka dobrota, ki ni nič posebnega, ako se prav premisli, nas kar opana, ali dobrota pa, kakoršna je božja, naj nas pa še ne gane? Senca vstvarjene lepote nas vname, neskončni žarki nevstvarjene lepote nas bi pa ne vnemali? Dih-ljej modrosti nas utopi v stermenje, neskončni modrosti pa bomo svoje stermenje odrekli? Ne moremo svojemu sercu braniti ljubiti ljubezni vrednih reči, ali bi pa zamogli sercu odreči ljubezen do neskončno ljubeznjivega Boga?

In mi bi zamogli vse to storiti, akoravno nas neskončno dobri, sveti in ljubeznjivi Bog z nar bolj izbranimi dobrotami obsipa, nam nar drajši milosti deli, nas z nar svetejši ljubeznijo obdaruje? Ali je to mogoče? Sej vender nismo risi, leopardi, oroslani, sej imamo v persih serce in ne kamena. Ni drugač, ali moramo tajiti, da vse, kar imamo, od njega imamo, ali pa se mu moramo pri vsaki priliki s častenjem in molitvijo blizati, in nagibe serca poslušati, kadar nas k bogočastju spominjajo.

Konečno še eno. Ako se Bog za bogočastje ne zmeni, zakaj je pa na svet prišel, da ga je vstanovil? Zakaj ga je razširjal, zakaj je to vse s tako veliko skerblijvostjo delal? Zakaj je svoje aposteljne po vsem svetu razposlal? Na to se mora odgovoriti, družega odgovora pa ni, kakor: Ali se mora neskončno delo včlovečenja Sinú Božjega kar popolnoma tajiti, ali pa se mora priznati, da je Jezusu na našem častenji veliko ležeče. Perverga še satan — da se tako reče — ni mogel tajiti, kajti hudobni duhovi so očitno spoznali, da je Jezus Sin božji. Kako se more tedaj drugo tajiti? (Dalje nasl.)

Katoličanstvo v zedinjenih državah severne Amerike.

Sloveči možje, ki dobro poznajo Ameriko, enoglasno pričajo, da ima v Ameriki vera vsled popolne ločitve cerkve od države veliko večji vpliv na ljudstvo, kakor

v katerikoli evropejski državi in da ravno tam vsim strankam postavno in djansko dovoljena vestna svoboda ni bila pogubna katoliški veri, ampak nji nasprotnim. Ni še minulo sto lét, kar je bil papežev prestol v nevarnosti, ko je sv. oče odpeljan iz svojega stolnega mesta zdihoval v zaporu in je bil Rim razklican za drugo glavno mesto francoske države; ali v ravno tem času se je začela razširjati katoliška cerkev in je odslej tako čudovito rastla, da nam le cerkvena zgodovina v časih mučenikov kaže enako nagel razvoj.*) Od kod ta rast?

Že veliki angleški zgodovinar Macaulay pravi: „Mislim, da rimska cerkev v Ameriki le zaradi tega napreduje tako silno in za nas protestante ostrašljivo, ker je tam popolnoma samostojna, ker ima vse prostosti kakor druge verske občestva, in ker se v tej samostalnosti in prostosti čuti tako jaka in za vsaktere darežljivosti vneti, da si smé obetati najlepše dneve. Rimska cerkev naj razvidi, da je za njo najboljše, ako ni v nikakoršni zvezi z državo.“

Stoletna ameriška zgodovina nam kaže, da protestanstvo ne more obstati brez državne podpore, temuč da se odznotraj razdira in razpada v brez števila verskih družb (kterih je sedaj blezo 600). Mnogo teh družb vedno čerti in preganja sv. cerkev; ali taki nepošteni naklepi ne dopadejo ljudstvu, ne dobijo obrambe v deželnih postavah, ktere dopuščajo svobodo vesti in vere. Da pa te postave in celo ustava ameriškega naroda in posebno njegovo vedenje proti cerkvi prav razumemo, se moramo pred vsim ozreti na to, da je imelo življenje, imele so vse ljudske naprave od svojega prvega začetka verski značaj. Pa še dandanes se smé severno-ameriška vlada saj ponašati s tim, da se med vsimi vladami kaže naj bolj navzeta keršanskega duha, akoravno nima posebne državne vere. Omenimo n. pr., da se prične vsaka seja v kongresu z molitvijo, da se opravlja vsako nedeljo za vse kongresne ude očitna Božja služba, da vlada razpisuje očitne praznike, da se nedelja natanko praznuje, da se zaničevanje Boga ostro kaznuje itd. Mestnjani v novem Jorku, ki je psoval osebo in rojstvo našega Zveličarja, je bil kaznovan v dnarjih in obsojen v ječo. Kent, eden naj prvih pravnikov v deželi, ki je bil sodnik v tej reči, je djal, svojo sodbo opravičevaje, da so poglavitne keršanske resnice vsemu narodu vodilo v veri in v vsem početju, in da je tedaj zaničevanje začetnika te vere ostudna hudobija, žaljenje lepega vedenja in očitnega reda; da bi nič bolj ne oskrunilo pobožnega čutja v ljudstvu in nič ne bilo nevarnejše odgoji mladine, kakor ako bi se prizanašalo takemu zločinstvu; da je vstava sicer zoper to, da bi bila ktera vera državna vera, kar pa nikakor ne ovira, da bi se ne kaznovala hudobija, ki žali vsaktero družbinsko moralnost. — Te besede Kentove so bile le odglas občnega mnenja. — Kjerkoli pa v očitnem življenju kakega naroda močno prevlada keršanska zavest, tam mora neprenehoma napredovati katoliška cerkev zavoljo nepremagljive moči resnice, in ti napredki so v Ameriki tako ogromni, da resno opazovajoči protestantje že čas vidijo, ko bo večina ljudstva katoliška. „Mi tukaj napredujemo,“ piše amerik. škof, ker Amerikanec sploh ne pozná evropejske zaspanosti in malomarnosti v verskih zadevah, ker imamo na boj pripravljene nasprotnike, kterih moč nas ne more prestrašiti; slednjič pa zato, ker se mi katoličani med seboj ne prepiramo za vsako malenkost in ne slabimo svojih moči. Zvesti eni, nezmotljivi cerkvi se poganjamo za njeno pravico z vsim orožjem uma in vednosti in stojimo povsod na

strani politične svobode, ker tudi ta zadeva cerkev.“ (Novojorški kat. časnik.)

Prihodnji občni cerkveni zbor.

(Gosp. F. Dupanloup-a, škofa orleanskega.)

VII. Cerkevni zbor in odpadle cerkve.

Še nismo vsega povedali. Imamo še lahko druge upe o prihodnjem zboru, smemo pričakovati še drugih važnih uspehov. Pisma, ki so jih papež pisali vzhodnjim nezedinjenim škofom in našim ločenim protestanskim bratom, nam dajejo to nado.

V dveh kočljivih dobah občne povesti izvile ste se dve veliki razpertiji za cerkveno kraljestvo: dvakrat je bila raztergana nešivana obleka Kristusova, po razkolništvu in po krivoverstvu. Dve veliki nesreči za vse človeštvo. — Komu ni znano? Ko bi se ne bilo gerško kraljestvo, ko bi se ne bil vzhod tako žalostno sperl z zahodom, nikdar bi ne bil prišel Izlamu v pest, ki ga je tlačil in ga še dan danes tišči pod svojim jarmom; nikdar bi ne bil pograbil v svoje razkolništvo še druge velikanske države, v ktere naročji zdihuje 70 milijonov duš ob enem pod versko in političko silo.

In kdo nam je v stanu povedati, kaj bi bile dan današnji keršanske ljudstva v Evropi, ko bi ne bilo luteranstva, kalvinstva in družih razpertij, in koliko krepkih moči da je vzelo to razdvojenje keršanstvu, ktere bi bile vzdržale toliko duš v luči sv. evangelija, kolikor jih je pozneje nejevera odstranila? Kdo nam more posebno povedati, kako je to zadrževalo razširjatev sv. evangelija po brezverskih deželah?

Žalostna prikažen. Še sedaj je na milijone ljudi, kterim še ni prisvetilo solnce sv. evangelija, ki še spijo v tami brezverstva. Prav željno pričakujejo ti revčki na bregovih svojih oddaljenih otokov kakega odrešenika, povzdigujejo roke proti Bogu in v svoji revščini in zapuščenji zdihujejo po pravi luči, resnici in zveličanji. In pred 18 sto leti je prinesel Jezus Kristus vse te darove na svet ter govoril tele besede: „Učite vse narode!“ Pa ubogi Indijani, ubogi Japonci, za katoliškimi apostelji, ktere pošilja k njim naslednik tistega, kteremu je rekel Jezus Kristus: „Ti si Peter, in na to skalo bom zidal svojo cerkev,“ dohajajo tudi drugi misijonarji, prvim nasprotni! Kdo pa te pošilja? Morebiti Kristus? Kako to? Kristus? Kakor je nekaj žalostnega serca vprašal sv. Pavel razkolnike prvega stoletja, je li Kristus razdvojen: *Divisus est Christus?* ali ni to, vas vprašam bratje, ki ste še od nas ločeni, ali ni to za uboge nejevernike strašna nesreča? Ali bi se ne imelo pri tem vsako keršansko serce zjokati?

In združenje, ko bi bilo mogoče — in zakaj bi ne bilo, ker je Gospodova volja to — ali bi združenje ne bilo srečna stopinja, velika stopinja tudi v to stran, da bi se vsim stvarjem oznanoval evangelij, kakor je Gospod zapovedal svojim apostelnom in njihovim naslednikom takrat, ko je jemal slovo od sveta? — Zares, vsako serce, v kterem še prebiva Jezusov duh, mora biti žalostno, ko vidi to neslogo, in nehoté skoraj je prisiljeno proti nebu povzdigniti roke in moliti z Odrešenikom za edinstvo: „Oče, naj bodo eno, kakor sva Ti in Jaz eno.“ Tudi sv. oče so sklicovavši cerkveni zbor se obrnili proti vzhodu in zahodu, vse ločene nagovorili k miru in velikodušno vse povabili k spravi in zedinjenju. Kakor koli se bodo že te besede Pijeve sprejele, vsak lahko vidi, da že to ljubeznjivo povabilo je misel z nebes, ktero jim je vdihnil On, ki je hotel, da naj bo Njegova cerkev edina in ki je rekel, kar sv. Oče radi ponavljajo: „Na tem, ravno na tem znamenji vas bodo spoznali za moje učence.“

Po tem združenji in miru pa ne hrepeni samo blago

*) V letu 1780 je imela kat. cerkev v zedinjenih državah eno samo škofijo (Baltimore) in blezo 20 duhovnov. Sedaj šteje 60 škofij in 3400 duhovnov.

serce sv. Očeta, ampak tudi, česar menim da ne dvo-
mijo naši vzhodnji bratje, serca vsih zahodnjih škofov
in vsih kristjanov, zakaj bi ne bila tudi njim to edina
želja in vsakemu, kdor koli ima keršansko ime na svetu?
Moj Bog, ali je mar sreča v tem razdvojenji? In mar
kaj pridobivajo vzhodnje cerkve na luči in ljubezni s
tem, da niso v zvezi z družimi po celem svetu? In kaj
jih še zadržuje? — Razun tega je cerkev sploh še v
veliko večji nevarnosti zdaj, kakor je kdaj pred bila;
če ravno se ji je bilo skoz in skoz bojevati, vendar v
takih stiskah še ni kmalo bila. In tisti veter brezbož-
nosti in vihar bogokletnega nasprotja, ki zdaj Evropo
zdriza, kako lahko tudi tje pripiha, ker poti so čedalje
gostejše in glaji in brezversko časništvo ima moč, kateri
ne vem kako se bodo sami branili. — Ni li v tako te-
žavnem in nevarnem stanu naj perva potreba vsih krist-
janov, da dajo slovo razpertijam, ki vselej le slabijo,
in da iščejo v približevanju in miru zveze in sloge, ktera
edina ima moč in vspeh? Kteri škof, kateri pravi kristjan,
če to reč pred Bogom premisli, bi mogel reči: „Razper-
tija je sreča, sloga je nesreča! Kdo ne vidi nasproti,
da sloga, povernitev k slogi, je dušam gotova sreča,
očitna volja Božja, in bi bila tudi nar večji blagor va-
ših cerkev? — Vaši očetje, slavni učeniki, sv. Atanazij,
Gregor Nazijanski, Bazilij, Ciril, Krizostom, nikdar niso
pomisljevali, vклонiti svoje veličastno čelo pred onim,
ki so ga imenovali trdno skalo, na katero je zidal Go-
spod svojo cerkev?“ Ko bi bili še živi, ali bi ne po-
teptali z nogami take samosvojnosti, ki ni po volji Kri-
stusovi, in vsih skušnjav slepe prevzetnosti in sebič-
nosti? Če so pretekle stoletja grešile, mora li greh ve-
čen biti?

Bog me varuj vsih besedi, ktere bi vas kolikaj ža-
lile, z vso ljubeznijo Jezusa Kristusa vam govorim!

Ali če pomislim na one nesrečne ljudi, katerih duša
in zemlja je nerodovitna postala pod jarmom muhame-
danske vere, če pogledam na ruske stanovavce, verne,
stalne v svojem vedenji, ki verujejo v Jezusa Kristusa,
čeravno je njihova cerkev globoko propala, in čeravno
čutijo nadoblast carja, kteremu namišljena pravover-
nost le majbino pravice in usmiljenja do Poljcev ne
vdihne; hoče se mi serce stopiti, tako sem ginjen, in
molim za toliko ljudstev, ki so res usmiljenja vredne.
— O bratje naši na vzhodu, Greki, Sirci, Armejci, Kal-
dejci, Bulgari, Rusje, drugi Slovani in vi vsi, ki vas
ne morem imenovati, lejte! katoliška cerkev vam gre
naproti, steguje svoje roke proti vam! O bratje naši,
pridite!

Ona se bo sošla od povsod: iz vsih krajev sveta,
iz našega zahoda, iz vašega vzhoda, z novega sveta tudi
in od daljnih otokov bodo prišli škofje na klic naj višega
poglavarja v Rim, v sredo edinosti. O bratje naši, pridite!

Tu imate lepo, veličastno priložnost, kakoršne so
redke, preteči mora več stoletij, da pride enaka: kato-
liška cerkev vam ponuja mir: „Prosimo vas iz vsih
svojih moči, vam pišejo sv. Oče, prosimo, pridite k temu
občnemu zboru, kakor so prišli vaši predniki k cerkve-
nemu zboru v Lijon in v Florenco, da se ponovi zveza,
edinost in mir.“ Boste li od svoje strani nam odrekli
le eno stopinjo proti nam, in zanemarili tako lepo pri-
ložnost? Kdo bi si sam nakladal tako strašno odgovor-
nost? O bratje naši, pridite!

Serce Jezusove cerkve se ne spremeni; ali časi so
se spremenili, in vzroki, zakaj da so bile poskušnje
naših prednikov zastoj, so zginitili. O vi vsi, bratje naši,
pridite vendar!

O kolika sreča, koliko veselje bi bilo za sv. cer-
kev, ko bi se ta želja spolnila in se to združenje vres-
ničilo, ko bi se vsi otroci vernili v naročje svoje prave
ljubeče matere!

Pa tudi do protestantov se obračajo sv. Oče z ravno
tako živo prošnjo. Protestantizem!

„Oj! zaklical je nekda Bossuet, ki je ves gorel za
edinost, naše serce se zderzne pri tej besedi, in sv. cer-
kev, ki vedno ostane mati, ne more si kaj, da bi ne
ponavljala svojega zdihovanja, svojih želja, kadar koli
misli na to.“

Ravno te zdihljeje in želje so sv. Oče kmali potem,
ko so bili poslali pečatnico vzhodnim škofom, naznanili
„vsem protestantom in nekatoličanom“ v novi pečatnici,
v kateri obžalujejo nesrečno ločenje, in kažejo veliko srečo
in dobroto edinosti, ter opominjajo in lepo prosijo vse
ločene kristijane, naj se povernejo k čedi Jezusa Kristusa.

Bodo li vse prošnje, vse molitve zastoj, je li res
povernitev tako težavna, kakor nekteri mislijo?

Krivih misli je še obilo, to dobro vem, in imajo še
veliko moč; — pa ravno občni cerkveni zbor lahko ve-
liko napačnega mnenja odpravi, pomiri serca in tako
pripravlja pot za povernitev. Da moji upi niso prazni,
kaže to, da med tistimi naših ločenih bratov, kateri ne
plavajo v dereči povodnji racijonalizma, se od dné do
dné množi število tacihi duš, ki obžalujejo, da se je edi-
nost razderla, priča temu je Anglija, priča Amerika;
da sem slišal žalostna serca zdihovati po dnevu, ki ima
vresničiti besedo Gospodovo: Unum ovile et unus pa-
stor. Ali nima ta dan nikdar prisvetiti? So li razpertije
potrebne? In zakaj bi nam ne bilo dano viditi ta pre-
srečni čas?

V dogmatskih rečeh je brez dvojbe težavno; toda
te težave zginejo po moji pameti, ako odvezamemo nar-
večo izmed vsih, tajeje namreč učivne pravice in ve-
ljavnosti sv. cerkve, in pa absolutno prostost v preiskavi,
ktera se celo večkrat s principi racijonalizma hoté ali
nehoté ne združuje. In s tem se prikrade v serce neka
nedoslednost, katero pri protestantih obžalujejo nar bolj
prebrisane in trdne glave. Pa upanje imamo, da se
vsaj deloma približamo, ali, hotel Bog! da se znabiti
večidel zedinimo.

Če se to vprašanje reši, pravi pisatelj dalje, vse
drugo skoraj samo zgine. Kaj pa da je v tej reči pravo,
že zdrava pamet uči, uči sv. pismo in zgodovina 300
lét. Lahko so se v tem času spoznali začetniki ločitve,
lahko se je pa tudi spoznal njen sad. Zmiraj se cepi
protestantizem v nove stranke, se zgublja čedalje bolj
v puhli racijonalizem in prazne sanjarije. Kaj je bolj
potrebne za tiste sicer dobre, pa zapeljane duše, ki
želijo še keršanske ostati, kakor sprava s katoliško cer-
kvijo. Znabiti pokaže prihodnji cerkveni zbor, da tudi
iz nar večji nesreče pride včas kaj dobrega.

Tudi judje, otroci Izraelovi, med kterimi so bili tudi
nekda naši verski predniki, Mojzesovi otroci, verstniki
Jožefovi, Marijni, Petrovi, Pavlovi, tudi leti so prošeni,
naj verujejo v tistega, ki ga še čakajo, naj verujejo
18stoletni zgodovini, kajti zgodovina priča, kakor peti
evangelij, prihod, natoro božjega Mesija.

Naj bi prihodnji cerkveni zbor vendar približal že
enkrat toliko duš, ki so že naše po svoji odkritoserčno-
sti, po svojih čednostih, in od njih več vém, tudi po
svojih željah... Molimo brez prenehanja molitev našega
Gospoda: Sint unum, sicut et nos! (Dalje nasl.)

**Kaj je to: svobodni zidar (frajmav-
rar), in svobodno zidarstvo (fraj-
mavarstvo)?**

(Dalje.)

VII. Druga stopnja prostega zidarstva ali
pomočniki prostoziidarski.

Ako se nesrečni učenec že naveliča, da ne more
nič skrivnost zvediti, ga pomaknejo na drugo stopnjo,

in upa, da tu se mu bo več odkrilo. Kako se to godi?

Oči se tirjavcu več ne zavežejo, kajti vidil je svetlobo, sej so mu bili prah pred nosom zasmodili. Tedaj slepih miš mu ne bo več loviti, ali zdaj mora pa petkrat snidnico prekoračiti, in to koracanje imenujejo „učeni“ frajmavrarji, „skrivnosti polno pot!“ To je pa res skrivnost, kar se otroci pri fernikuli učé! — Nato mora še s kladvom na sirov kamen udariti, pa je obdelano delo učencevo. Razlaga mu potem krivoversko čenčo, iz kakošne luči da je Bog človeško dušo stvaril. In konečno sladko-prosti novi zidar mora zopet prisego priseči, kakoršna je gnjusoba božjim in človeškim postavam. Vse nadalje je tako neumno in otroče, da je silno čudovito, kako se mora toliko Francozov in po vsem svetu pa 8 milijonov mož takemu šterkolinstvu podvreči.

VIII. Zidarski mojster, ali tretja stopnja svobodnega zidarstva.

Na naj viši stopnji vidnega svobodnega zidarstva stojé mojstri; dostojnik „velikega jutra“, pa drugi dostojniki, iz katerih je sestavljeno zunanje svetništvo svobodnozidarskega reda, ne stojé na viši stopnji nego drugi. Zidar, ki se mu veli „veliki jutrovec“, ni drugo kakor svobodni zidarski mojster, kot drugi, če tudi je prejel zunanje nadgledništvo vsih snidnic, ki se derže enakega obreda.

Svobodno zidarstvo ima več obredov, ki se po podverstenjih razločevajo. Francoska ima tri zidarske obrede: Pervi je obred „velikega jutra“ francoskega, drugi je „škotski obred“, tretji pa „misraim (egiptovski?) obred.“ Misraim je imé bilo jako mogočnemu pa hudovoljnemu besu ali demonu v starodavnem tajnoslovju ali Caballi, Misraimov obred česti „pobožnega Kama“, Noetovega prekletega sina, česti ga kot svojega ustanovitelja.

Ali vernimo se k našemu pomočniku, ki neznansko težko čaka, da postane mojster. Šege so že drugačne.

Snidnici nič več ne velé snidnica, ampak „zbornica v sredini.“ Tudi kitajska ali nebeška država se imenuje država v „sredini.“ Zbornica v sredini je prevlečena s črnimi preprogami, v ktere so vvezene mertvaške glave, kostnjaki in križema ležeče kosti, vse to so prej ko ne napravile one svobodne zidarice, ktere zidarji iz te zbornice naj bolj čislajo.

Na „Jutru“ na altarju velečastitega stoji rumena ali želta sveča, pa mračna svetilnica, narejena iz mertvaške glave, iz ktere samo skozi očesni jamici lije svetloba. Tudi velečastiti ima drugo imé, kličejo ga: „veljak“ zbornice v sredini. Sredi te zbornice vsak, kdor dobro vidi, opazi trugo! Da, trugo, prav mertvaško trugo, v kateri leži kak zidar, ali pa lutka (pupa). Brat Clavel piše, da navadno leži uni, ki je zadnji bil sprejet za mojstra. Obrednik nič ne pové, kako se mojstru kaj dopada v trugi.*)

Da ga potolažijo, postavijo mu na glavo kotomer**), na nogi odpertí kompas, na život pa položé akacijevo vejico. Vsi bratje mojstri so černo oblečeni, in v naj vernejših snidnicah so opasani s črnimi usnjatimi predperti (birtahi), v ktere je vvezena mertvaška glava, vsakemu pak čez levo samo proti desni strani visi velik, moder trak, v kterega so vvezeni solnce, luna in zvezde.

In kaj pravite, čemu so v tej zbornici tako nališpani? Čujte, kaj pravi veljak: „Čemu smo se sošli?“ „Zato, da najdemo zgubljeno besedo mojstrovo,“ resno odgovori brat prvi nadglednik. Veljak veli na to „besedo“ iskati! Umeje se, da že vsak ve zanjó, ker vsakega po njej vprašajo, in jo tudi vsi prinesó. — „Ko-

liko ste stari?“ vpraša veljak brata pervega nadglednika. — „Sedem let,“ priprosto odgovori, pa ne vém zakaj. Mojster zidar je vedno po sedem let star. — „Koliko je ura?“ nadalje vpraša veljak. — „Poldne je proč,“ odgovori mu uni. Ko se še nekaj časa tako naprej izprašujejo, začuje se terkanje na vrata, prav tako, kakor da kak pomočnik terka: „bumbum, — bum, — bumbum.“ No je že, naš zidarski pomočnik terka. Golonog je, levo ramo pa levo persno stran ima razgaljeni; na desni rami mu visi kotomer, krog života pa je obvit z motozem itd. Tako pošemljen terka na vrata vsak pomočnik, ki hoče sprejet biti. (Dalje nast.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Opravnik zanesljive naprave Hermana Manz-a v Monakovem hodi to dobo po Slovenskem in sprejema naročbo na verske slike ali malane podobe v oljnatobarvnem tisu v večí ali manji velikosti. Cena je pri vsaki določno postavljena.

Iz katoliške družbe. Tisti odraščeni moški družabniki katoliške družbe, kateri želé, da bi se besednica (Resource), ktera se ravno ustanovlja, nemudoma in popolnoma napravila, so povabljeni, da se 24. dne t. m. o 4½ snidejo v sobah, ktere so že najete za besednico. Posvetovalo se bode, kako se konečno določi red pri besednici.

Za osnovalni odbor

Vilj. gr. Wurmbbrand.

Ipavskim pevcem z orglavcem vred serčna hvala, ki so binkoštni ponedeljek v ljublj. predmestji Ternovem pri sv. maši ob devetih tako častljivo in izverstno peli, da jih vse hvali! Dobro znamnje za napredek naše dežele je zlasti tudi to, da lepi umetnosti pevstvo in glasba tako veselo napredujete — zlasti od tistega časa, ko je bila cerkev več vpliva do šole zadobila.

Zavarovalniško. (Poslano.) Iz letnega sporočila peštanske zavarovalnice se vidi, kako letó društvo napreduje, in koliko premoženja da ima. Zadnje leto je plačalo peštansko društvo 3887 škod z 913.019 gold. — Sedanje premoženje društveno znese 3.794.986 gold. — Čistega letnega dobička se je med akcionarje razdelilo s 86.846 gl.

Omenjene številke dokazujejo, da zavarovalnica v Pešti vživa veliko zaupanja.

Glavni opravnik za Kranjsko je g. Fr. Drenik. Pri njem ali pa pri okrajnih agentih se zavaruje po primerno nizki ceni zoper škodo po ognju: poslopja, pri-delki, premakljivo imenje, in za življenje.

Na vižmarskem taborji binkoštni ponedeljek je bilo silo ljudstva, štejejo ga do 30.000. Peš in na vozovih je toliko ljudstva skupaj vrelo, da se je bilo res čuditi. Moč zborovanja in snidov sploh je silna; v dežji in gnječi je bilo vse praznično povzdignjeno in razveseljeno ter je živo priterjevalo tirjatvam za natorne pravice v Avstrii, kakoršne grejo vsakemu narodu na zemlji. Drugi časniki bodo obširno popisovali govore in vse druge okolišine, mi naj samo opomnimo, da dr. Razlag, naš novi poslanec, se je že o tej priliki v govoru skazal res za poštenega moža in katoličana, kakor so ga nam poprej popisovali. Predsednik je bil na taborji dr. Janez Bleiweis.

Iz Pušave, 12. majnika. — Prebral sem „brošuro“ gosp. dr. Dominkuša, v kateri hoče zahtevanje in željo Slovencev razodeti, in moram očitno izreči, da mi ni dopadla; ker drugega ne obsega, kakor nekatere stavke, s kterimi gospod hoče se opravičiti, da ne sliši med „černo derhal“, med „ultramontance“, ampak je zastopnik sedanjega „liberalizma.“ Naj popred prašam gospoda doktorja: Kaj pa je sedanji „liberalizem?“ Po moji misli: vojska zoper našo rimsko-katoliško cerkev,

*) Morebiti vest izprašuje in grevengo moli? Potreba bi pač bilo!

**) Kak ljubljansk zidar, pa ne od tega „cunfta“, o kterem tu pišemo, djal bi: „binkelmos.“ Pis.

ktero nam je sam Bog iz nebes prinesel. Nasprotniki so gospodu očitali, da je kandidat „klerikalno-narodne stranke.“ To ga je peklo in v tem se hoče opravičiti pred „nemškutarji,“ da vsaj od ene strani milost najde pred svojimi nasprotniki. Navaja nekatere prašanja, s katerimi hoče naznaniti, da ni „klerikalni“ mož, ampak „liberalec.“ Dovolite mi nasprotna prašanja vam postaviti.

Razložite nam, g. doktor: Kaj pa si mislite z imenom: „klerikalno-narodna“ stranka? Ktere lastnosti pa ima? Ali je v resnici zoper vsako napredovanje in omiko ljudstva? Nadalje nam povejte: Zakaj pa se jezite nad „adreso“ do sv. Očeta papeža? Ali se ne podpisujejo tudi „adrese za cesarja, za poslance, kateri na postavni poti želje svojih volilcev zagovarjajo? Zakaj pa ste zoper nabiranje vojakov za papeža, kateri so pripravljeni življenje darovati za osebo papeža, namestnika Kristusa, začetnika naše vere, pravega Boga? Kaj pa vam škodujejo darovi, namenjeni papežu v podporo, kteremu so sovražniki večino dežele poropali? Ali se niso tudi vojaki nabirali za cesarja Maksa, za Mehiko? Ali se niso darovi pobirali za ranjene avstrijske vojake? Kdo pa je tam nasprotoval? Ali so vam nove „medverske“ in „šolske“ postavbe tako prijetne, da je hočete v imenu „Slovencev, zvestih katoličanov,“ zagovarjati? Nadalje še nam povejte: Ali hočete vi zagovornik biti „liberalstva“ ali pa naše pavične „katoliško-narodne želje? Kaj pa razumevate z besedo: „ultramontan?“ Na to prosimo mi Slovenci odgovora. Zraven pa še naj omenim, da nam je „Slovenski narod“ že nekoliko sumljiv, ker v nekterih člankih je očitno zasmehoval nekatere šege naše katoliške vere. Naj prebere g. vrednik dopise iz Londona, posebno, kjer nekoliko govori o „litanijah,“ s katerimi kristjani Marijo prečisto Devico na pomoč kličejo. Mi hočemo liste brati, kateri zagovarjajo naše versko in narodno zahtevanje, ne pa lažnivega „liberalizma.“

Mi si želimo svobodo v keršansko-katoliškem duhu, druge ne potrebujemo. Na zadnje še naj povém, da mi je v resnici žal, da moram enake reči pisati, pa drugači ne morem; vera nam je prva, drugo pride za njo. Le može hočemo imeti, kateri se v tem obziru bodo potegovali za nas in naš narod.

Dopis iz Dunaja. L. Pinter. — Danes hočem bravcem Zg. Danice naznaniti, kako se je zgodilo z rakovnjaškim ali civilnim, posilnem, obligatornim civilnim zakonom.

Že načrt kromeriške vstave je civilni zakon obetal. Potem pa je ta reč za več lét zaspala. Leta 1867 se je dr. Mühlfeld, mož, ki je bil te naprave v resnici potreben, spet za posilni civilni zakon na vso moč pogajal, pa je moral vendar pred umreti, kakor je bil tisti revni civilni zakon za silo poterjen. Za Mühlfeldom sta vstala na noge dva nova reformaterja zakona, to je, poslanca dr. Figulj iz Linca in dr. Šturm iz Moravskega. Pervi je napravil tako neumen načrt posilnega civilnega zakona, da ga je sam verski odbor državnega zbora za takega spoznal, ki ni za nobeno rabo. Zdaj stopi na noge dr. Šturm, mož bistre glave, pa tudi njemu se je taka godila, da so ministri bili njegovemu načrtu nasprot. Bil je tak, da je žalil vse vere. Tudi staroverci so mu bili hudo nasprotni, in krajšal je pravice judov in protestantov, naj bolj pa katoličanov, in se je zoper katoliško versko resnico pregrešil, ker je tirjal, da se smé tudi zakon katoličanov včasih razvezati. Dasiravno je bila vlada očitno ti postavi nasprot, jo je vendar verski odbor izdelal in poslancem predložil. Revnejšega poročila, polnega nasprotja, še nisem bral, kakor je Šturmovo k tej postavi. Zdaj je bila v rokah poslancev, pa vrát do dnevnega reda ni mogla dobiti.

Konec zbora je bil oklican, zdaj se je vidilo, da ta reč pade pod klop. Kar se namreč ne izdelava v obeh

zbornicah, je zaverženo. Da bi dr. Šturm svoje kilavo dete smerti rešil, je storil predlog, da naj se sklene, da ta postavni predlog ne pade pod klop, temuč da naj se na njega oberne postava od 30. julija 1867, po kateri bi bil verski odbor za stanovitnega spoznan, in njegovo delo za prihodnje seje ohrajueno. Hiša poslancev, to je, njena večina priterdi dr. Šturm. Pa čudno je bilo, da so ministri Giskra, Taaffe in dr. Herbst nasprot glasovali. Rad bi vsakemu človeku pokazal, kako kislo gerdo se je Herbst deržal, ki je zoper posilni civilni zakon glasoval, za kterege se je leta 1867 sam hudo napenjal. Sklep gre iz zbornice poslancev v gosposko zbornico in si tje gredé noge polomi ter je zaveržen, in tako je z njim saj za zdaj srečno pokopan tisti nesrečni posilni civilni zakon, in če je res, kar je včeraj presvitli cesar pred vsim svetom izrekel, da so medverske postavbe trdno stalo postavile, je upati, da bo zastran te reči saj za nekaj časa morebiti mir postal.

Tudi Mühlfeldovemu predlogu „konkordat popolnoma odpraviti“ se je slabo godilo. Padel je izmed tistih 90 peticij, katerih zbor ni mogel obravnati, ki pak jih je kupoma ministerstvu izročil.

Govor Greuterov. (Dalje.) Kaj ne, moja gospoda, vsak poreče, očitna šola mora taka biti, da je v resnici otroku dobrota. Zdaj pa pomislimo to-le:

Vzemimo prusko kraljestvo. Statistika nam pripoveduje, da si na Pruskem 96¼ odstotkov ljudstva s težkim delom vsakdanji kruh služi. Toliko ljudi je, ki nimajo priložnosti, morda tudi ne znanja in časa, da bi važno delo izreje svojih otrok sami opravljali.

Moja gospoda! revšina po družinah se ne smé premalo ceniti. Ona je tako velika in zato tako nevarna, ker je do tega prišlo, da morata oče in mati vse sile napeti, da se družina preživi. Revšina je mnogim družinam kuho na domačem ognjišču zaterla. Revšina po družinah je ubogim otrokom vzela naravno pravico do izreje. Ker oče in mati morata delati, da sebe in otroke preredita, kdo ne bo rekel, da v ti revšini mora država priti na pomoč.

Pa jest vas prašam, kako mora država to svojo dolžnost očitne izreje spolnovati, da bode v resnici dobrota? Gotovo mora država to svojo dolžnost spolnovati v duhu tiste družine, ktere otroke izreja. Moja gospoda! ako je uboga družina verna, pobožna, mora očitna šola ravno tiste dolžnosti do otrok spolnovati, ktere bi starši sami imeli do svojih otrok spolnovati. Ktere pa so te dolžnosti?

Jest imam cesarsko kraljevo poterjene bukvice v rokah, in v teh bukvicah je že odgovor na gorej postavljeno vprašanje. Ime tih bukvic je — katekizem.

V tih bukvicah se bere: „Starši so dolžni svoje otroke v pravi veri in drugih potrebnih naukih sami ali pa po drugih podučevati in k strahu Božjemu napeljevati.“ Ta katekizem se uči v naših šolah z dovoljenjem gosposk. Starši so tedaj dolžni ali sami ali pa po drugih svoje otroke v pravi veri podučevati in k strahu Božjemu napeljevati. Ako se tedaj primeri, da posamezni starši ne morejo tih svojih dolžnost spolnovati, ali pa, če država po šolski sili otroke staršem vzame in jih v njene šole pošiljati siloma tirja, prašam vas, ali nimajo tisti, ki starše namestujejo, to je, država, ravno tistih dolžnost spolnovati, ktere so starši do svojih otrok spolnovati dolžni? Tudi na to vprašanje nam katekizem na 94. in 95. strani odgovarja. Potrudite se in berite to reč. (Smeh.) O, ne bo škoda ne, ako enkrat tudi katekizem v roke vzamemo! (Velik smeh). „Gosposke in spredniki so svojim podložnim večidel vse to dolžni, kar so starši dolžni storiti svojim otrokom; posebno pa so dolžni — zdaj, prosim, bodite posebno pazni (smeh!!!) — svoje podložne v pravi veri

ohraniti, jim pravico skazovati in jih varovati sile in krivice.“ Tako govorijo cesarsko kraljevo poterjene bukve, po katerih se po vsih krajih uči.

Zdaj bote morebiti laglje razumeli, zakaj se tako nasprotuje postavi, ktera berž kot ne tega namena ne spolnuje. Katekizem je kriv tega nasprotovanja. Tega morate naj prej na stran djeti ali konfiscirati!

Zdaj pa prevdarimo, kako bi se imela po tem le postavnem predlogu ta dolžnost staršev spolnovati? prevdarimo, kako se svobodi godi?

Ljubi moj Bog! v Avstrii se zdaj o svobodi toliko govori, da v nobeni drugi državi na svetu ne toliko. Ako pa človek okoliščine prav in natanko in nestransko premišluje, mora spoznati, da nikoli nismo bili manj svobodni kakor ravno zdaj. (Pravo! na desnici.) Da je to res, nam spričuje pričujoča postava.

Ne bom vam razlagal, da splošna dolžnost vojak biti vse mladenče v kasarno kliče; ne bom vam pravil, da bo po novih davkovskih postavah prejemavec državnih davkov mladenča, kadar mož postane, že spet učil, kaj se pravi svoboden mož biti (Smeh na desnici), jest le pogledam v to le postavo, in glejte, tukaj pride država v imenu svobode in vzame materi iz naročja njenega otroka (Ni res! na levici) in on mora mu po sili v šolo hoditi.

Moja gospoda! meni se zdi, da ta postava še hišnih pravic ne spoštuje. (Zopervanje na levici.) Šolskim nadzornikom je dovoljeno, da smejo celo k družinam v hišo priti, pa ne, da bi se prepričali, ali se otrok dobro redi, ali ima čevlje (Smeh), ali ima kaj obleči ali jesti, ampak zato, da se prepriča, ali se otrok ABC tako uči ali ne, kakor minister nauka zahteva. (Splošni smeh.)

Moja gospoda! človeku ni mogoče razumeti, kako se šolska sila s pravico staršev in svobodo vjema, ako ne gre tje, kjer se je šolska sila rodila, to je do francoskega punta. Tu sta pervikrat Danton, žeruh človeške kervi, in njega lepi bratec Robespierre izrekla: „Otrok sliši naj prej republiko, in potlej še le staršem!“ Se vé, da ta dva kervoloka sta poderla vse očitno pravo, zakaj bi ne bila vzela tudi staršem njihovih pravic? Zato pa je tudi Talleyrand izrekel prevažne besede: „Robespierre je čakalo, da je znajdel skrivnost, da se naj gerše trinoštvo zapečati po drakonski postavi, ktera pod smertno kaznijo pravico staršem vzame, jim otroke iz naročja terga ter tako dobroto izreje v sužnost spremeni.“

Pa glejte, dasiravno je bila ta nenaravska postava tako ojstra, je vendar na Francoskem niso mogli zveršiti. (Dalje nasl.)

Belle Prairie. (Konec.) Še nekoliko od potov. Kedar vedno ne mede, kakor to zimo, ki je bila veliko bolji, in sicer vreme mečji in prijetniši kakor lansko zimo, so pota po zimi bolji, kot poleti. Poleti je treba vedno v čolnu čepeti, in sicer prav mirno, sicer se lahki čolnič, ki je iz brezovega lubja narejen, precej preverne in človek se v jezero zverne, kakor se mi je že bilo predlanskim pripetilo. Ko sem iz čolnč po divjih rakah vstrelil, se mi je prevrnila škatljica, na kateri sem sedel, jest na pol v jezero padem in v čolnič vode zelo zajmemo. Pa k sreči je bilo, da smo bili še blizu kraja, kjer voda še ni bila prav globoka. Po zimi pa se vozi na sanéh, kedar je tir, storjena od voznikov, ki živež za Indijane vozijo, in od Polindijanov, ki si potrebnih reči nakupiti pridejo, in z dobrimi konjiči se že pride z Božjo pomočjo od kraja do kraja, kjer divjaki prebivajo. 80 angl. milj od Krov-Winga je Pijavčno jezero — Leech-lake-lac-sangsue — Gasagaskwatihimekag. To jezero je kakor srednja pika, od ktere gredo pota k drugim poglavitnim jezerom v severni Minesoti.

Od tega jezera do Wenebigoshishing-a je 40 angl.

milj in se zelo poldrugi dan potrebuje; do „Rudečiga jezera“ je 90 angl. milj po navadi 2—3 dni treba; do „Bele zemlje“ je okoli 100 milj, rabil sem tri dni. Pa si nikar ne mislite, da se zvečer popotnik pri gorki peči greje ali na mehki postelji leži; ni je hišice na poti; sneg, jezero in gojzd se od jutra do večera vidi. In zvečer, ko se mračiti začne, si je treba priskerbeti ostajališe. Začne si tekrat popotnik ogledovati kraje, kje bi bolje bilo prenočiti, kje bi se derv in vode dobilo; zlasti je treba za derva skerbeti, ker noč je po zimi merzla, posebno kadar burja brije; voda se tudi iz snega stopi. Ko ostane in si kraj za prenočevanje izvoli, konja napred oskerbi (sena in ovs za konja, se vé da, sabo pelje), potem zakuri, večerjo skuha in si derva za noč nanosi, da se saj čez noč pri ognji greje, ako od mraza tam v snegi na postelji, ki jo tudi sabo vozi, počivati ne more. Zjutraj pa tudi že pred dnevom konja oskerbi, zajuterkova ali kosi, in berž ko se dan začenja, zopet naprej hiti. Tako je naše popotovanje v severni Minesoti med divjimi Indijani. Z Bogom!

Jože Buh.

Pellnovec.

Hrabra mati. V Parizu je bila neka prodajavka zavoljo pridnosti in poštenja dobro znana in čislana. Imela je pa hčer, na katero je bila kaj ponosna. Neprevidoma in brez vzroka zgine hči od hiše. Vse iskanje je bilo nekaj dni zastoj; kar neprevidoma na enem naj imenitnejših sprehajališč velikega mesta mati sreča svojo hčer. Bila je prelepo oblečena ob roki nekega gizdalina. Mater jeza zgrabi, kakor levinja napade hlačmana, ga na tla zmandrá, in zdaj so tako delale njene pesti in nohti po njegovem obrazu, da je bilo joj. Njegovo vpitje priključijo policijo, ktera razdraženi ženi zapeljivca iz rok izterga. Zdaj pa se mati verže v hčer, ji lišp in lepo obleko na cunje z života poterga, potlej jo prime, vzame pod roko in domú pelje. Policija se je branila ji še kaj prizadajati. Drugi dan je bila hči zopet v svoji navadni obleki z materjo na tergu in ji je pomagala pri prodaji zelenjave. (N. T. St.)

Razgled po svetu.

Postava, ki je osnovana za ljudske šole, je sprejeta tudi v gosposki zbornici, akoravno so jo katoličani in avtonomisti v spodnji in gornji zbornici krepko pobijali. Zato jo je pa grof Anton Auersperg neznansko hvalil, in je djal, da bo ta nova postava „čez vse narode razlila svojo razsvitlovalno moč.“ Ne mara zato, ker je nasprotna pravicam Cerkve, prijazna pa germanizmu.

Nekteri nemški protestantje hočejo na papeževu vabljenje k zedinjenju s katoliško cerkvijo s tem odgovoriti, da bi sami nekaj koncila v Vorms sklicali. Ondi mislijo pobijati apost. pisanje Pija IX od 13. kim. 1868, govoriti o protestanškem gemeindeprincipu in o načelu cerkv. vlade, ki iz unega izvira, procesijo k „Lutermontu napraviti“, in pesem „Ein feste Burg“ zapeti. Ali kaj, ko še njih misel ni izvirna, ampak revno posnemanje koncilijske, ki ga Pij IX sklicuje. Gledajo naj, da se jim kaj neprijetnega ne primeri, kakor Lahom, kterim se je macinski punt legel v Neapelnu in Milanu namesto napovedanega koncilijskega! —

Na Italijanskem dela šum četrta stoletnica Nikolaja Machiavelli-a, ki je bil rojen v Florencii 3. maja 1469. Lahuni ga močno preslavljajo, ker je že o svojem času šuntal „barbare“ ali tujce iz dežele izgnati. Učil je politiko egoizma. Zato njegovo delo „Principe“ nima dobrega glasa in ime „makiavelizem“ je studljivo. Teorija v „Principu“ je tako odurna, da se učeni prepirajo, če je bila Machiavelli-u s pisanjem resnica ali

ne. „Unità“ je naznanila kosce iz njegovega „Principa“, v katerem pravi, da vladar mora znati rabiti zverino in človeka, in med zverino naj si vzame lisico in leva. „Unità“ pravi, da Kavurji, Ratacovi, Rikasolovi, Muminanci, Minghetti, Menabreati so bili prav zvesti učenci Machiavellovi. Prilastili so si tudi lisico in leva. Nasledvali so lisico 1850 in prelomili konkordat z Rimom, na katerega sta prisegla Karol Albert in minister D'Azeglio; tako tudi 1856 v Parizu in Torinu, v Parmi, v Modeni, v Toskani, v Sicilii, Neapelnu, v Markah in Umbrii; samo v Rim niso mogli iti za lisico, kajti tam se tudi lisice vjemajo.“ Lisičje da je načelo „prosta cerkev v prosti državi;“ — lisičja „neodvisnost, enakost, prostost, napredstvo.“

Rabili pa so tudi leva. „Vladar naj se ne briga za to onečast, ako se reče, da je neusmiljen, da le podložne ohrani edine in v zvestobi,“ je učil Machiavelli. In res, poslanec Kavallini je djal 25. maja 1868: „Jaz sem neusmiljen in neusmiljena mora biti zbornica, ako hoče deželo oteti.“ In Lanza: „Res je, neusmiljene predloge smo stavili...“ Neusmiljeni so bili ko so nad 7000 ljudi postrelili po Napolitanskem in cele vasi požgali. Po levje je pisal Cialdini: „Streljanje: že sem pričel.“ Po levovo so škofo v ječe zapirali in ropali; mnihe in redovnice gonili v smert za lakoto. „Unità“ dokazuje, da 4. stoletnica „grešnega Florenčana“ je nov spodbudljaj k pregrehi, najhujši zgled za učeno mladost, prav močen nagon k puntu zoper monarhijo.

Mavtarji na Španjskem, ki so prestol prekucnili in precej jeli rogoviliti zoper katoličanstvo, so tudi v zboru svojih „kortezov“ 26. aprila katoličanstvo gerdo psovali. Španjski narod je s tem silno razžaljen in povsod se protestira zoper mavtarsko prederznost nekterih ošabnih nesramnežev, ki so vero gerdili v zboru; da je zbor po večem deležen tega, je pokazal s tem, da nad ostudnostjo ni graje izrekel. Admiral Topete pa je 4. majnika v seji očitno rekel, da ni v ta namen k puntu pripomogel, da bi se verske načela v dvom vlekla, pa da ne bo terpel napadov na vero, naj pridejo od ktere koli strani. In vojvoda Madridski je 1. maja pisal dnevniku „Esperanza“ poštene besede: „Kakor Španjol in kakor katoličan pristopim k oporeku (protestu), ki so ga katoliški monarhijski dnevniki razglasili v svojih listih 27. aprila.“ Ko so prebivavci v Aragonii zvedili, kako so gerdi dedci v zbornici njih vero psovali, so ljudje po ulicah letali in klicali: „Živi Mati Božja! — Živi Karol VII!“ —

Razne novice. Veliko kriča dela katoliški snid v v Šlanders-u, katerega, kakor „Volksfrd.“ piše, je c. k. komisar vstavil zavoljo tega, kar govornik še ni govoril; zakaj avtentisko naznanilo po „Volksbotu“ pravi, da zoper prvi del dekan Leiterjevega govora komisar ni nič imel ugovarjati, ko se je pa napravljal, da bi postavodajo rešetal, se je komisar bal, da bi utegnil meje, prestopiti in je govorniku po preventiv-cenzuri besedo vzela. Da ljudstvo tega ni bilo veselo, je lahko misliti, da bodo pa judje in „tagblattarji“ debelo lagali, je bilo še bolj gotovo. Da so ljudje klicali: „ubite ga!“ da so ga na tla poderli, so bobnali gospodje lažniki. Izmed tega je morebiti to res, da je bil v gnječi nekaj v persi sunjen, pa tudi to ni gotovo, če se je nalaš zgodilo.

Iz Ljubljane. V pojasnjenje „Tagblattu.“ Po misijonu na Uncu je neka Planinka nekaj časa vedno imela misijon v mislih in ga imenovala (Sej so ga še drugi, ki menijo, da niso „norci!“ Vr.) in boje M. prašala, rekoč: „sej vi niste misijonar?“ Znano je pa vsim, da je ta deklina od nekdanj bolehnja, in po neki zgubi, ki jo je zadela, nekako zmešana; vender hodi v cerkev

in doma dela. — Una pa, „ktero je naš misijon obnoril,“ je bila že pri Vas blizo „tagblatovcev“ št. 1. med norci; doma je neki iz Godoviča, kajli? Ako je kdo pri nas obnorel, je med prvimi majhno gnjezdo nasprotnikov s svojimi pomagači. Planincem sploh je misijon v naj hvaležnišem spominu; ne prejde dan, da bi ta ali ta duhovnemu pastirju ne naznanil zahvale zanj.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Ljubljanska dekanija 710 gl. 10 kr. v pop., 69 gl. 50 kr. nov. in 65 gl. 29 kr. st. d. v sr., 6 cek. in 74 gl. 74 kr. drob., 1 spominski penaz in 1 liro; — in sicer posamezno: Stolna duhovnja 147 gl. v pop., 44 gld. sr. in 5 cek.; duhovnja Marije Device 152 gl. v pop., 30½ gl. sr. in 1 cek.; šentpeterska duhovnja 30 gl.; ternovska duh. 118 gl.; duh. Ig 57 gl.; duhov. Šentvid 109 gld.; duh. Device Marije v Polju 7 gl. 30 kr.; duh. Dobrava 50 gl.; duh. Sostro 27 gl. 80 kr.; duh. Šmartno 12 gl.; duh. Ježica 17 gl.; duh. Sora 6 gl. 97 kr. duh. Čeručce 24 gl.; duh. sv. Jakoba pri Savi 25 gl.; Rudnik 8 gl. 70 kr.; Golo 2 gl.; Želimlje 6 gld.; pri sv. Katarini 16 gld. Kočevska (1868) 24 gl. 50 kr. v pop., 11 gl. 25 kr. st. d. v sr. in 10 fr. v zl. — Duh. Obloke 13 gl. v pop., 4 gl. 10 kr. n. d. v sr. — Berdo 2 gl. nov. in 4 gl. st. d. v sr. — Zlato polje 3 gld. v pop. — Dobropolje 6 gld. v pop. — S. Smarne gore 5 gl. 6 kr. star. d. v sr. — Št. Lampert 8 gl. v pop., 2 gl. 15 kr. sr. st. den. in 10 frank. v zl. — Radeče 8 gl. v pop. — Leskovska dek. 24 gl. v p., 12 gld. nov. in 36 gld. 6 kr. st. d. v sr. in pa 40 fr. ter 30 kr. drob. — Št. Rupert 56 gl. v pop., 2 gl. nov. in 1 gl. 6 kr. st. d. v sr. — Smlednik 22 gl. v pop., 1 gl. 50 kr. nov. in 40 kr. st. d. v sr. — Št. Janž 5 gl. v pop. — Šmarja 7 gl. v pop., 2 gl. nov. in 1 gl. st. d. v sr. pa 50 kr. drob. — Dol 4 gl. v pop. in 4 gl. st. d. v sr. pa 90 kr. drob. — Mirna 16 gl. v pop. — Černiverh nad Polh. gr. 16 gl. v pop. — Adlesiče 5 gl. v pop. — Suhor 2 gl. v pop. — Loka 2 gl. v pop. — Po g. pis. Vidmarji 2 gl. nov. v sr. — Mengeš 1 gl. v pop., 2 gl. 50 kr. nov. in 4 gl. 24 kr. star. d. v sr. pa 1 gl. 20 kr. drob. — Naklo 8 gl. star. d. v sr. — Višnja gora 18 gl. v pop., 40 kr. star. d. v sr., 2 gl. ½ kr. drob. — Kamniška dek. 44 gl. 72 kr. v pop., 20 kr. st. v sr. — Stolna duhovnja 2 gl. v pop., 40 kr. st. d. v sr. — Stolna duhov. 20 kr. v sr. star. d. — Fara Mengeš 58 gl. v pop., 1 nov. in 3 gl. 12 kr. st. d. v sr. — Neimenovan v Ljubljani 5 gl. 12 kr. sr. v st. in nov. terdnj. — 1 terdnj. za 2 gl. 12 kr. st. den., 3 gl. pa 1 star. dvajs. in 1 liro — vse v srebru: Feci justitiam, ne tradas me calumniantibus mihi superbe. — Nova Štifta sv. Očetu 2 terdnj. ali 4 gl. st. d. — Leta 1868 so tudi v kn. škof. pisarnici oddani še naslednji darovi: G. K. V. 15 gl. 53 kr. v pop. in 4 gl. sr. st. d.; iz Lesc 3 gl. sr.; g. B. 1 gl.; K. M. Pr. 2 cek. in 20 frank. v zl.; po nekem g. redovniku 1 gl.; gornji Tuhin 1 gl. nov. in 2 gl. st. d. v sr.; Mengeš 102 gl. v pop.; Duplje 4 gl. v pop.; sv. Križ pri Kost. 13 gl. v pop.; Kresnice 7 gl.; dekanija Metlika 19 gl. 82 kr. v pop.; Hotedersice 6 gl. v pop., 25 kr. nov., 3 gl. st. d. v sr.; dek. Radolice 16 gl. v pop., 1 gl. 50 kr. nov. in 1 gl. st. den. in 1½ liro v sr.; Kopanj 16 gl. v pop.; g. J. S. 1 gl.; Suhor 20 gl. 30 kr. v pop. in 1 gl. nov. d. v sr. — (Dalje prib.)

Za afrik. misijon. Tomaž Čemažar 1 gl.

Za škofa Mraka. Iz Železnikov 1 gl.

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. J. Kl-č: Serčna hvala za tehtno tvarino! Naročilo je opravljeno. — G. B-c: Hvaležno prejeti; o priliki več pisмено. —